

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Fakulta pedagogická

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Dítě předškolního věku a morální hodnoty

Vypracovala: Alena Jurčová

Vedoucí práce: Mgr. Eva Svobodová

České Budějovice 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Domažlicích 25.3.2015

Alena Jurčová

Poděkování

Děkuji své vedoucí bakalářské práce paní Mgr. Evě Svobodové za cenné rady, nápady, inspiraci, metodické vedení práce, ochotu a čas, který mi věnovala. Dále bych chtěla poděkovat své rodině, svému příteli a přátelům za jejich pomoc a podporu.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá možnostmi rozvíjení morálního chování u dětí předškolního věku.

Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřena na morální vývoj dítěte předškolního věku a porovnání stádia vývoje s požadavky na vzdělávání, určenými v rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. Praktická část se věnuje realizaci a reflexi dlouhodobého integrovaného celku, který je zaměřen na rozvíjení morálního vědomí a chování u dětí předškolního věku.

Klíčová slova:

Dítě, dětství, morální vývoj, výchova, předškolní věk, rámcový vzdělávací program.

Abstrakt

This thesis deals with the possibility of developing the moral behavior of preschool children. The work is divided into two parts – theoretical and practical. The theoretical part is focused on the moral development of preschool age and the comparing the stage of development with the educational requirements which are identified in the framework educational programmes for preschool education. The practical part is devoted to the realization and the reflection of the long-term integrated unit which is focused on the development of the moral knowledge and the behavior of preschool children.

Key words:

Child, childhood, moral development, education, preschool age, Framework educational programme.

Obsah

Úvod	8
1 DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	9
1.1 Vývoj osobnosti u dítěte	9
1.2 Předškolní věk a dětství	10
1.3 Morální vývoj dítěte	12
1.3.1 Teorie morálního vývoje podle Piageta	12
1.3.2 Teorie morálního vývoje podle Kohlberga	13
2 DÍTĚ A MORÁLNÍ HODNOTY	14
2.1 Morální hodnoty	14
2.2 Morální hodnoty a výchova	15
2.3 Morální hodnoty a potřeby	18
2.4 Výchova k morálním hodnotám	19
2.4.1 V prostředí školy	19
2.4.2 V rodinném prostředí	21
2.5 Socializace předškolního věku	21
3 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM – VÝCHOVA K HODNOTÁM V RVP PV	23
3.1 Čtyři pilíře vzdělávání	23
3.1.1 Výchova k hodnotám v RVP PV	24

4 STANOVENÉ CÍLE	28
4.1 Popis použitých metod	28
4.2 Průběh metodologie	29
5 PRAKTICKÁ ČÁST	30
5.1 Neboj se mě dotknout	31
5.2 Já ti pomůžu	34
5.3 Ovládnou své tělo	39
5.4 Když je nás víc, je na světě líp	43
5.5 Diskuze	49
ZÁVĚR	51
POUŽITÁ LITERATURA	52
INTERNETOVÉ ZDROJE	53
SEZNAM PŘÍLOH – fotografie z her	54

Úvod

Každý jsme jedinečný. To jak vypadáme, s tím už se narodíme, ale ke způsobu, jakým nahlížíme na věci okolo nás, vede dlouhá cesta, kterou nazýváme vývoj. Pod pojmem morálka si představujeme zásady, které uplatňujeme ve vztahu k ostatním lidem, ale i k sobě samému. Fascinují mne možnosti, které my dospělí máme v podpoře vývoje morálních hodnot, postojů a chování u dětí v mateřské škole, a proto jsem si jako téma své bakalářské práce zvolila téma „Dítě předškolního věku a morální hodnoty.“

Bakalářská práce je rozčleněna na část teoretickou a praktickou. V teoretické části jsem na základě studia odborné literatury zpracovala poznatky z oblasti morálních hodnot a jejich rozvoje. První kapitola popisuje pohled na dítě v předškolním věku a jeho osobnost, dále se zabývá morálními hodnotami a výchovou k morálním hodnotám a upozorňuje na jejich postavení v RVP PV.

V praktické části se zabývám rozvojem morálních hodnot u dětí předškolního věku. Cílem práce bylo analyzovat morální hodnoty u dětí předškolního věku v prostředí mateřské školy. Pro dosažení svého cíle jsem použila metodu pozorování při řízených dopoledních hrách.

1. DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

1.1 Vývoj osobnosti u dítěte

„Osobnost je v hovorovém pojetí uznávaný člověk, kladně přijímaný, svérázný svým životem a jednáním, v psychologickém pojetí každý člověk s jedinečnou strukturou svých psychických vlastností a dispozic.“

(Průcha J., 2003., s.148)

Z mého hlediska je osobnost souhrn individuálních biologických, psychologických a sociálních podob. Je utvářena a projevuje se ve vztazích mezi lidmi a ve společnosti. Charakteristiky, které se k ní vztahují, jsou navzájem propojené. Proto je každý z nás podle svých vlastností, schopností i tělesných zvláštností jedinečným, neopakovatelným jedincem.

Vývoj osobnosti je výsledkem dvou stále působících vlivů, vnitřního vybavení jedince a vnějších podmínek jeho života. V průběhu vývoje se hranice jedince mění. Osobnost se vyvíjí po celý život a prochází všemi vývojovými etapami. Vývoj člověka probíhá tzv. kontinuálně čili trvale, plynule a bez přerušení či velkých skoků.

1. Prenatální období – trvá 9 kalendářních měsíců od oplození vajíčka do narození dítěte. V tomto období se vytvářejí orgánové systémy, které jsou potřebnými předpoklady pro budoucí samostatný život plodu, a proto jde především o biologický vývoj. Objevují se ale i jednoduché psychické reakce.

2. Novorozenecké období – trvá přibližně 1 měsíc, je to doba adaptace, kdy se novorozenec přizpůsobuje podmínkám nového prostředí. Novorozenec reaguje na základě reflexů (například hledací a sací reflex, který slouží k přežití) a vrozených způsobů chování (například vnímat své okolí a reagovat křikem), které mu usnadňují přežití. Je i geneticky disponován k poměrně dlouhému zrání a učení. Pro rozvoj novorozence je důležitý kontakt s matkou a samozřejmě závisí i na individuálním přísunu podnětů z okolí novorozence. V novorozeneckém období dokáže dítě rozlišovat dotek, teplotu, změnu polohy a má značný rozsah slyšení a zrakového vnímání.

3. Kojenecké období – první rok života. Rychlý rozvoj se projevuje proměnou jedince vybaveného na počátku vrozenými dispozicemi v dětskou osobnost, která je schopna

základního osamostatnění a to změnou po stránce motorické (sezení, lezení, uchopení předmětů), díky rozvoji vnímání všech smyslů a samozřejmě i rozvoji psychiky. Formování prvních sociálních vztahů je spojené s emocemi a city. Podle E. Eriksona je toto období receptivní fázi, neboli otevřeností k okolnímu světu a jeho podnětům. Jedním z předpokladů rozvoje řeči je sluchové vnímání. Pro dítě v tomto období matka funguje jako zrcadlo, kdy je dítěti poskytována zpětná vazba.

4. Batolecí období – do tří let věku, dítě si osvojuje své „Já“, rozvoj sociálních vztahů, postupně se osamostatňuje a odpoutává od matky. Motorické dovednosti mají v batolecím věku značný význam ve vztahu k vlastnímu tělu i ve vztahu k okolnímu světu. Dochází k osvojení lokomoce (běhání, skákání), rozvoji jemné motoriky a tvořivosti. V batolícím věku se velmi rychle rozvíjí dětský slovník. Způsob sociálního učení je nápodoba nebo identifikace, kdy dítě přejímá postoje i chování člověka, se kterým se ztotožňuje např. s rodičem.

5. Předškolní věk – děti od 3 do 6 let, končí vstupem do školy. Je znát zvýšená potřeba socializace dítěte a poctování dívčí a chlapecké role. Dochází k celkovému osamostatnění, dítě se dokáže samo obléct, najíst a vykonávat úkony každodenní hygieny. Co se týče tělesné konstituce dítěte, dochází ke zrychlení růstu. V tomto věku je velice ohrožená páteř dítěte. Proto je důležitá pravidelná pohybová aktivita a občasné protažení.

V předškolním věku je pro celkový vývoj jedince důležitá hra. Dítě chce hrou objevovat svět, proto si hraje cíleně a systematicky. Interpretuje realitu tak, aby pro něj byla přijatelná a srozumitelná. Proto dává dítěti pocit jistoty. Hra, malba i vyprávění vyjadřuje názor dítěte na svět a nejčastější otázkou se stává slovo „Proč?“.

(VÁGNEROVÁ, M., 2000)

1.2 Předškolní věk a dětství

Podle psychologa Dalibora Špoka *„Šťastné dětství neznamena, že dítě má vše, může si vše dovolit a dát to taky najevo. Z takového (nyní možná „šťastného“) dítěte se totiž často stane nešťastný dospělý“*. A proto šťastné dětství je takové dětství, ve kterém se dítěti ze strany rodičů dostává lásky, přiměřenosti, zdravého selského rozumu.

(Špok, D.)

Předškolní věk u dětí trvá od 3 do 6 let a končí vstupem do školy. U dítěte se projevuje zvýšená potřeba socializace a pocíťování dívčí a chlapecké role. Nastává období celkového osamostatnění, kdy se dítě dokáže samo obléct, najíst a vykonávat úkony každodenní hygieny. Co se týče tělesné konstituce dítěte, dochází ke zrychlení růstu. Je velice ohrožená páteř dítěte, proto je důležitá pravidelná pohybová aktivita a protažení.

V předškolním věku je důležitá pro celkový vývoj jedince hra. Dítě chce hrou objevovat svět, proto si hraje cíleně a systematicky. Dítě interpretuje realitu, tak, aby pro něj byla přijatelná a srozumitelná, což dává dítěti pocit jistoty. Hra, malba i vyprávění vyjadřuje názor dítěte na svět a nejčastější otázkou se stává slovo „Proč?“.

(Vágnerová M., 2010)

„Dětství je počáteční období životní dráhy každého jedince, začínající narozením a končící změnou dítěte v adolescenta. Jde o období intenzivního vývoje tělesného, intelektuálního, jazykového, emocionálního, sociálního, v jehož průběhu se formují rozhodující rysy osobnosti člověka. Na formování má zásadní vliv především rodina, sociální a školní prostředí“.

(Průcha, J., 2003, s.41)

Z mého hlediska, pro spokojené dětství musíme naplnit fyziologickou pyramidu potřeb (Maslow), umět dát lásku a mít respekt k vyvíjecím potřebám. Když nejsou uspokojeny základní potřeby dítěte, dítě zažívá nešetrné a necitlivé zacházení, žije v nevyhovujícím prostředí. Stresující dětství může být označováno jako nešťastné. Ve své knize Herman uvádí, že dítě má pevně stanovené hranice a pravidla. To mu nejen pomůže utvářet jeho identitu a charakterové vlastnosti, ale především mu pomůže poznat důležitost hranic v životě, které později využije jako dospělý. Dětství pro dítě znamená to, že se mu ze strany rodičů a svého okolí dostává dost lásky, přiměřenosti a podpory v rozumné míře. Skládá se i z přiměřené nabídky aktivit, koníčků bez donucování a přílišného přetěžování dítěte. Do dětství patří i zvládání obtížných situací, konfliktů a neúspěchů. Součástí se stává i respektování potřeb při vyvíjení osobnosti dítěte. Jestliže dítě ve své rodině nachází vše potřebné, získává to nejdůležitější pro zdravé formování své osobnosti.

1.3 Morální vývoj dítěte

„Morální vývoj je vývoj morálního charakteru a svědomí jedince během života. Je ovlivněn věkem, zvláštnostmi osobnosti, výchovou, rodinou, sociálním prostředím, normami dané společnosti. Probíhá patrně ve stádiích, přičemž v jejich počtu a označení není shoda“.

(Průcha, 2003, s.127)

1.3.1 Teorie morálního vývoje podle Piageta

Jean Piaget byl švýcarským filozofem a především vývojovým psychologem. Vývojovou teorii dítěte rozdělil do čtyř základních vývojových stádií dle věku. Piagetova stadia kognitivního vývoje:

Senzomotorické stádium (do 2 let)

- dítě odlišuje sebe od objektů
- rozeznává sebe jako aktivního činitele a začíná jednat záměrně (třese chrastítkem, aby dělalo zvuk)
- dosahuje vědomí stálosti objektu (objekty existují, i když nejsou přítomné)

Předoperační stádium (2-7 let)

- dítě se učí užívat jazyk
- objekty jsou reprezentovány pomocí představ a slov
- předměty třídy dle jen jednoho rysu (červené, hranaté)
- myšlení je egocentrické (nevnímá názory druhého)

Stádium konkrétních operací (7-12 let)

- dítě dokáže logicky přemýšlet o operacích, objektech, událostech
- chápe stálost počtu, množství
- předměty třídy podle různých vlastností a dokáže je logicky seřadit (největší – nejmenší, nejtmavší – nejsvětlejší)

Stádium formálních operací (12 let a více)

- dítě dokáže myslet logicky o abstraktních pojmech a systematicky testovat hypotézy
- zabývá se abstrakcí, budoucností a ideovými problémy.

(Piaget, J., Inhelderová, B., 2014)

1.3.2 Teorie morálního vývoje podle Kohlberga:

Lawrenc Kohlberg byl americkým psychologem, který se zabýval vývojovou psychologií. Navázal na teorie morálního vývoje švýcarského psychologa Piageta. Kohlberg identifikoval morální vývoj na 3 úrovně a 6 stádií:

1. úroveň – předkonvenční morálka

1. stadium – orientace na trest (dítě poslouchá příkazy, aby se vyhnul potrestání)
2. stadium – orientace na odměnu (dítě se přizpůsobuje, aby získalo odměnu, jedná tak, aby se mu vrátilo, co poskytlo)

2. úroveň - konvenční morálka

3. stadium – orientace na to být hodným dítětem (dítě se přizpůsobuje, aby se vyhnulo nesouhlasu ze strany druhých)
4. stadium – orientace na autoritu (dodržuje zákony a sociální pravidla, aby se vyhnul odsouzení ze strany autorit a vzniku vlastních pocitů viny, že „nedělá svou povinnost“)

3. úroveň – postkonvenční morálka

5. stadium – orientace na společenskou smlouvu (dítě jedná podle samostatně zvolených etických principů – spravedlnost, důstojnost, rovnost), aby zabránil odsouzení sebe samého.

(Nakonečný, M., 2013)

2. DÍTĚ A MORÁLNÍ HODNOTY

2.1 Morální hodnoty

„Hodnoty jsou osvojovány v procesech socializace a enkulturace. Některé hodnoty jsou sdíleny celými skupinami nebo celou společností a mají trvalou, „absolutní“ platnost, jiné jsou proměnlivé a mají krátkodobé trvání“.

(Průcha, 2003, s. 74)

Morální hodnoty jsou nejzákladnější hodnoty, které umožňují člověku odlišovat to, co je dobré a naopak, co dobré není. Můžeme je také definovat jako výchovné působení na žáka, jeho představy, postoje, city a jednání ve vztahu k dětem, dospělým, přírodě, či celé společnosti. Snažíme-li se děti vychovávat k morálním hodnotám, je důležité vědět, jakým způsobem vlastně dochází u dítěte k jeho morálnímu vývoji. Děti v předškolním věku si osvojují normy chování formou sociálního učení jako je napodobování či identifikace ze svého okolí.

„Jestli chci prožít spokojený život, je potřeba, abych nejprve našel cestu sám k sobě, abych sobě rozuměl. Pak teprve mohu porozumět lidem okolo sebe“.

(HERMAN, 2008, s. 41)

Jak uvádí VÁGNEROVÁ, morální hodnoty se mohou dělit na materiální a nemateriální, na osobní a sociální či na duchovní, morální a ideály.

(Vágnerová, M., 2010)

Rozvíjení morálních hodnot u každého jedince podle RVP PV začíná v rámci cílech, které, záměrně splňují předškolní vzdělávání po stránce fyzické, psychické i sociální.

1. Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání
2. Osvojení hodnot
3. Získání osobních postojů

Ty dále rozvádíme do dílčích oblastí a klíčových kompetencí, jako soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot pro rozvoj a uplatnění každého jedince.

Dílčí oblasti:

1. *biologické – dítě a jeho tělo*
2. *psychologické – dítě a jeho psychika*
3. *interpersonální – dítě a ten druhý*
4. *sociálně kulturní – dítě a společnost*
5. *environmentální – dítě a svět*

Klíčové kompetence:

1. *kompetence k učení*
2. *kompetence k řešení problémů*
3. *kompetence komunikativní*
4. *kompetence sociální a personální*
5. *kompetence činnostní a občanské*

(RVP PV Výzkumný ústav pedagogický v Praze 2004)

2.2 Morální hodnoty a výchova

Morální hodnoty si osvojujeme v průběhu života. Výchozím bodem pro rozvoj žádoucích morálních hodnot je respekt, úcta k dětem a forma výchovy. Chování dětí je ovlivněno prožitky, proto bychom je měly podporovat v jejich rozvoji s použitím partnerského přístupu s určitými pravidly, která si společně vytvoříme.

„Partnerský přístup k dětem znamená chovat se k nim jako k dospělým, kterých si vážíme nebo které alespoň respektujeme“.

(KOPŘIVA, P. a spol., 2008, s.17)

1. Respekt

Tím, že se chováme k dětem respektujícím způsobem, přispíváme k rozvíjení a uspokojování jejich potřeb sebeúcty a ukazujeme jim, jak má vypadat správné chování.

2. Úcta k dětem

Podle slov Boženy Němcové úctu si člověk nezískává hrdostí, ale láskou. Úcta znamená trvalý vztah, kdy ocenění druhého, se projevuje dobrovolným sebeomezením v jednání vůči druhému, zejména ohleduplností a podporou.

3. Forma výchovy

Máme výchovu školní, mimoškolní, rodinnou a sebevýchovu. Všechny tyto výchovy se navzájem propojují. Vzájemné působení zajišťuje mnohostranný rozvoj každého člena společnosti. Školní výchova probíhá vyučováním, školní aktivitou a školním prostředím. Výchova je hromadná, individuální, skupinová. Mimoškolní forma výchovy je realizována ve společenských organizacích, kulturních zařízeních a mediích. Rodinná výchova probíhá v rodině, ve které jedinec nachází uspokojení svých potřeb i vzory hodnotových postojů pro budoucí život. Sebevýchova je specifická forma pedagogické aktivity. Jedinec se stává iniciátorem i realizátorem výchovně vzdělávacího procesu. Autodiagnostika je poznání sebe sama a autodidaxie je cestou k tomuto poznání.

Výchova tvoří základ pro vytváření podnětů pro zdravý tělesný i psychický vývoj, péči o dobré vztahy, záměrné i systematické učení dovednostem, vytváření návyků a stanovení hranic. Při výchově k hodnotám u dětí předškolního věku je důležité se zamyslet nad způsoby a možnostmi výchovy. Každý rodič a pedagog přemýšlí, jak nejlépe může děti k morálním hodnotám vychovávat. K hodnotám vychováváme děti i příklady našeho vlastního chování, našich reakcí, naší komunikace s nimi. Osobnost vychovatele je při výchově velmi důležitá. Velice záleží na přístupu dospělých k dětem, na tom, zda vyžadují především autoritu, poslušnost, či zda jde o partnerský vzájemně respektující přístup.

(Kopřiva, P. a kol., 2008)

Literatura uvádí tři základní typy výchovy.

1. Autoritativní styl

- spíše než o pravidla jde o veliké množství příkazů, zákazů a povinností
- určují je ti, kteří mají moc ve skupině
- platí především pro ty, kdo moc nemají

2. Liberálně- anarchistický

- nejasná pravidla a normy nebo jejich neexistence
- není jasné, kdo určuje, vznikají náhodně
- nejsou závazná

3. demokratický styl

- smysluplné normy, pravidla, skutečné potřeby a respektující základní lidské potřeby
- na jejich vytváření mají možnost se podílet všichni členové společenství
- platí pro všechny

Cílem výchovy tedy je:

1. naučit děti plnit nejrůznější úkoly, dovednosti a návyky každodenního života, které budou prožívat na základě vnitřní motivace
2. podporovat rozvoj jejich osobnosti (budování sebeúcty, rozvoj emočního, sociálního a morálního vývoje)
3. umožnit jim prožívat vztahy založené na důvěře, bezpečí a respektu. Pomáhat jim, aby se naučily takové vztahy samy navazovat.

Cílená výchova k rozvoji morálních hodnot se snaží morální hodnoty upevňovat tak, aby docházelo k jejich zvnitřnění.

Kopřiva uvádí, že důležitou součástí v přístupech k morálním hodnotám je i rozpoznávat a zvládat své emoce v důležitých životních dovednostech. Rodiče předškolních dětí, stejně jako pedagožky v mateřských školách, mohou mnohé situace z běžného života použít pro výchovu k hodnotám. Důležité je si s dětmi povídat o tom, co prožívají, naslouchat jejich názorům na prožité zkušenosti, být otevření k porozumění jejich pocitům. Měli by dětem ukazovat různé možnosti jednání, aby samy dospěly k tomu, co je žádoucí. Pokud chceme vštěpovat dětem hodnoty, které považujeme za důležité, je třeba, aby děti znaly tyto hodnoty a měly jasná pravidla chování. Dobré je vytvářet pravidla chování spolu s dětmi. Povídat si o tom, které pravidlo je důležité a jaké má důsledky jeho dodržování i nedodržování.

„Partnerský přístup k dětem znamená chovat se k nim jako k dospělým, kterých si vážíme nebo které alespoň respektujeme“.

(KOPŘIVA, P. a kol., 2008, s.17)

Správné pozitivní chování je dobré oceňovat, zatímco negativnímu chování je lépe nevěnovat přílišnou pozornost. Možné řešení nabízí krátká rozmluva o porušení daného pravidla. Ta může proběhnout dohromady ve společném rozhovoru, kdy se samy děti mohou vyjádřit k dané situaci.

2.3 Morální hodnoty a potřeby

Děti potřebují k rozvoji morálních hodnot naplnit především své lidské potřeby. Naopak dlouhodobé nedostatečné uspokojování potřeb v průběhu dětství, může vážně narušit zdravý vývoj člověka. Základní lidské potřeby jsou společné všem lidským bytostem bez rozdílu pohlaví, rasy, věku. Jejich uspokojení vede k tomu, že se cítíme tělesně, psychicky i sociálně v pohodě. Potřeby se proto hlásí o slovo postupně. Psycholog Abraham Maslow uspořádal základní lidské potřeby do hierarchického systému a znázornil je ve tvaru pyramidy. V její základně jsou umístěny nejdůležitější fyzické potřeby dětí (člověka) a na vrcholu potřeby, jejichž uspokojování znamená naplňování lidství. Zvláště pak u malých dětí můžeme pozorovat, že uspokojení základních fyzických potřeb je nezbytnou podmínkou k tomu, aby se uplatnily všechny další potřeby ležící „nad nimi“. Pokud nemůže dítě uspokojit svou potřebu, ztrácí zájem o hru, okolní svět a všemi svými projevy dává najevo touhou svou potřebu uspokojit.

Základní pyramida potřeb:

1. Fyziologické potřeby

jsou označovány též jako potřeby primární, řadíme sem přijímání potravin, tekutin, dýchání, pohyb, aktivity, odpočinek a v neposlední řadě i spánek. Neuspokojení těchto potřeb může vyvolávat pocit únavy, napětí, pocity podráždění či poruchy pozornosti.

2. Potřeba bezpečí

zahrnuje důvěru a pravidla, patří sem potřeby ochrany, jistoty, určitý řád, pravidelnost, stanovení hranic, vyhýbat se ohrožení, něčemu neznámému a skrýt se před nebezpečím. *„Již od předškolního věku je třeba mluvit s dětmi o pravidlech, limitech, řádu a dávat jim příležitost, aby se na jejich tvorbě podílely – „NESTANOVUJTE HRANICE PRAVIDEL PRO DĚTI, ALE S DĚTMI!“*

(KOPŘIVA, P. a kol., 2008, s.194)

3 .Potřeba lásky a sounáležitosti

potřeba někam patřit, být druhým přijímán, je významnou složkou lidské motivace. Dítě předškolního věku pociťuje tuto potřebu velmi silně vzhledem ke své bezmoci a závislosti na druhých. Přes prvotní vazbu na svou matku, si postupně vytváří vztah ke všem ostatním dětem a lidem, kteří ho obklopují. „*Učitel nemůže milovat všechny děti stejně, všechny by se ale měly cítit přijímány*“.

(KOPŘIVA, P. a kol., 2008, s.196)

4. Potřeba uznání a sebeúcty

potřeba být přijímán, respektován a oceňován jako důležitá hodnotná osoba. Potřeba vážit si sami sebe a hodnotit se pozitivně, umět se pochválit.

5. Potřeba seberealizace

snaha pochopit sám sebe i druhé, naplnit své možnosti růstu a rozvoje, které nás vedou k pocitu uspokojení a radosti. Velkou součástí je potřeba identity, která je propojena s potřebou sebeúcty.

2.4 Výchova k morálním hodnotám

2.4.1. V prostředí školy

V druhé polovině minulého století byl povinný ideologický obsah výchovy v naší zemi, povinnost vychovatelů vést děti k jednotným „socialistickým hodnotám“, a to bez přemýšlení a uvažování nad jejich smyslem. Někteří pedagogové se snažili tyto povinnosti obcházet, neboť je odrazovala nutnost vštěpovat dětem hodnoty, které odporovaly jejich osobnímu přesvědčení. Poté, co došlo v naší zemi k potlačení totalitní vlády, vznikaly nové kurikulární dokumenty vzdělávacích programů. V současném období se často setkáváme při volnosti v rozhodování s tím, že demokratická výchova je zaměňována za výchovu bez pravidel a omezování.

Dnes je zapotřebí aktualizovat hodnoty jako je harmonie, spolupráce, právo, rovnost, soucit, porozumění a láska. Mnoho lidí si dnes myslí, že škola má v předávání mravních hodnot roli nezbytnou.

„Úkolem mateřské školy je doplňovat rodinnou výchovu dítěte a v úzké vazbě na ni zajišťovat další předškolní vzdělávání“.

(SVOBODOVÁ, E., 2010)

Možnost výchovy k hodnotám

U dětí předškolního věku je důležité zamyslet se nad způsobem a možnostmi výchovy. O tom, jak vlastně nejlépe děti k morálním hodnotám můžeme vychovávat, uvažuje každý rodič a pedagog. K hodnotám vychováváme děti i pomocí našeho vlastního chování, našich reakcí, naší komunikace s nimi. Osobnost vychovatele je při výchově velmi důležitá. Velice záleží na přístupu dospělých k dětem, na tom, zda vyžadují především autoritu, poslušnost, či zda jde o partnerský vzájemně respektující přístup.

Pomoc pedagožky v MŠ k naplňování jednotlivých potřeb

1. Při uspokojování fyziologických potřeb děti do jídla nenutíme, ale motivujeme, umožníme jim samostatnost při sebeobsluze, respektujeme individuální potřebu spánku, vytvoříme dostatečný a bezpečný prostor pro pohyb, nabízíme dítěti vzor správných hygienických návyků, jsme citliví k problémům dítěte, vytvoříme dostatečný prostor pro pohybové aktivity a nabídneme dětem dostatek hraček umožňujících pohybové využití.

2. Při potřebě bezpečí je třeba zajistit bezpečný prostor ve třídě i na zahradě mateřské školy, náradí a hračky pravidelně kontrolovat a tvořit pravidla spolu s dětmi, používat atestovaný nábytek. Učitelka by měla děti informovat o tom, co se jí líbí a co ne, objasňovat jim své emoce, dítěti důvěřovat a dávat mu to najevo.

3. U potřeby lásky a náležitosti je pravdou, že dnešní děti mají málo upřímné lásky od rodičů z důvodu, že rodiče své city k dítěti neumí tak projevit. Při vzájemné komunikaci bychom měli dodržovat oční kontakt. Když si vzájemně vidíme do očí, usmíváme se, umíme naslouchat i pohlédit druhého. Dárky si nedávat jen za odměny, ale i jen tak pro radost.

4. Při potřebě uznání je důležité umět respektovat druhé. Hrajeme s dětmi hry, ve kterých mohou poznávat nejen samy sebe ale také své kamarády. Dozvědět se, co má kdo rád. Proto učíme děti naslouchat a vyprávět o sobě i o druhých. Komunikovat

efektivní komunikací, aby nikdo nebyl ponižován ani naopak povyšován. Děti bychom neměli trestat. Tresty by měly být nahrazeny důsledkem nebo opatřením či dohodou.

5. Potřeba sebeaktualizace a sebeuskutečnění je teprve, když máme naplněná předchozí patra, máme naplněné podmínky ke kvalitnímu vzdělávání. V mateřské škole k přípravě vzdělávacích podnětů a činností bývá věnována vysoká pozornost, protože stále převažuje povědomí, že řízené vzdělávání je tou nejdůležitější činností učitelky mateřské školy. Maslowa pyramida nám však ukazuje, že největší důležitost spočívá v těch nejnižších patrech.

2.4.2. V rodinném prostředí

Výchova v rodině sama o sobě obsahuje výchovu k hodnotám. Rodiče předávají svým dětem své postoje, názory ať už vědomě či nevědomě. Rodinné prostředí působí na základní psychické, tělesné a sociální charakteristiky vývoje dítěte. To od svého narození a po celou dobu života v rodině přijímá spektrum nejrůznějších informací a aktivně je zpracovává v souladu se svými zkušenostmi. Bez péče rodiny a institucí by dítě nemohlo žít a vyvíjet se. Rodina nabízí první uspokojování i omezování potřeb a může vývoj morálních hodnot dítěte příznivě stimulovat, nebo naopak brzdit zanedbáním. Tím může narušit vývoj schopností a charakteru celé osobnosti dítěte.

(Svobodová, E. a kol., 2010)

2.4.3 Socializace v předškolním věku

Socializace probíhá po celý život a vytváří identitu jedince za pomoci rodičů, učitelů a dalších institucí. Sociální zrání je proces vývojových změn jedince, ve kterém se jedinec stává samostatným subjektem. Sociální zrání vede k osvojování sociálních rolí, které se od jedince očekávají vzhledem k věku, kdy se musí vyrovnat s určitými požadavky, které na něj mohou být kladeny. S tím souvisí i vytvoření hodnotové orientace, kdy během tohoto procesu si jedinec osvojuje různé postoje, normy i vzory. Zvnitřňuje si sociální realitu své společnosti a probíhá takzvaný proces sociálního učení. Rozlišujeme socializaci primární, která probíhá v rodině a socializaci sekundární, která probíhá v institucích jako je škola. Tam dochází k hromadné komunikaci. Do socializace spadají všechny podněty a vlivy, které na nás působí v prostředí, ve kterém žijeme.

Člověk může sociálním vlivům podléhat, vyrovnávat se s nimi, nebo jim odolávat. Socializace spojuje člověka se společností. Jedinec je nucen jednat podle pravidel, která společnost uznává. Osvojováním si věcí z našeho okolí se stáváme lidmi. Socializace a sociální role nejsou záležitostí jen vnějšího působení na jedince. Dítě dříve nebo později přejímá určitý požadavek druhých za svůj. Dochází ke zvnitřnění požadavku, sociální role. Je to důležitý moment ve vývoji charakteru, svědomí a morálních norem. To vše se může narušovat rušivými podmínkami např. nepříznivým stylem rodinné výchovy a vlivem medií.

(Svobodová, E. a kol., 2010)

3. RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM – výchova k hodnotám v RVP

3.1 Čtyři pilíře vzdělávání

Kurikulární dokumenty vznikaly na základě analýz, hodnocení českého školství a diskuzí veřejnosti. Patří sem například zpráva Unesco „Vzdělávání pro 21. století“, která obsahuje „čtyři pilíře vzdělávání“.

1. Učit se poznávat – umět osvojovat si nástroje pochopení, učit se, využívat zkušenosti

2. Učit se jednat – být schopen aplikovat poznatky v praxi, vyrovnávat se s různými situacemi, pracovat v týmu

3. Učit se žít společně – porozumět sobě i jiným, učit se komunikovat, zvládat konflikty, mít úctu k vzájemnému porozumění, zaměřovat pozornost k sociálním dovednostem, respektovat názory druhých a spolupracovat s nimi

4. Učit se být – ve smyslu utváření a rozvíjení vlastní osobnosti rozvíjet jedince v oblasti, myšlení a citů, hodnot, postojů i osobní odpovědnosti, umožnit řešit své problémy, činit vlastní rozhodnutí a nést odpovědnost sám za sebe.

Základním dokumentem, v němž jsou obsaženy hlavní cíle naší vzdělávací politiky je „Národní program rozvoje vzdělávání v české republice“, tzv. „Bílá kniha“, která vznikla v roce 2001. Vychází ze zpráv o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy a navazuje na publikaci Evropské unie „České vzdělávání a Evropa“. Je strategickým dokumentem, ve kterém jsou popsány vize jednotlivých kulikulárních programů vznikajících na všech vzdělávacích stupních. Na dítě je v dokumentech pohlíženo jako na nehotovou, ale otevřenou bytost, která dospívá teprve mezi druhými lidmi, v životě ve společnosti. Čím složitější je život ve společnosti, tím větší objem znalostí a dovedností si musí každý jednatlivec osvojit. Vedle Bílé knihy, která vytýčila jako jeden z úkolů vypracování rámcových programů pro různé stupně vzdělávání, vznikaly i další dokumenty. V různých vzdělávacích programech jsou pak hodnoty uváděny více či méně konkrétně v pojetí a v cílech vzdělávání.

3.1.1 Výchova k hodnotám v RVP PV

Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání stanovuje také pojetí předškolního vzdělávání a uvádí jeho zásadní úkoly. Úkolem předškolního vzdělávání je doplnit rodinnou výchovu a pomoci zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných podnětů k aktivnímu rozvoji a učení. Předškolní vzdělávání smysluplně obohacuje denní program dítěte v průběhu jeho předškolních let a poskytuje dítěti odbornou péči. Čas prožitý v mateřské škole je pro dítě radostí, příjemnou zkušeností a zdrojem dobrých a spolehlivých základů do života i vzdělávání. Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání stanovuje také výchovu k hodnotám. Úkolem předškolního vzdělávání je rozvoj osobnosti dítěte, podpora tělesného rozvoje, zdraví, osobní spokojenosti, pohody a napomáhání chápat okolní svět. Zároveň motivuje dítě k dalšímu poznávání a učení. Učí také dítě žít ve společnosti ostatních a přibližuje mu normy a hodnoty touto společností uznávané. (RVP PV). Postoje k hodnotám v jednotlivých oblastech RVP PV, můžeme nalézt v dokumentech zakotvených v rámcových cílech, klíčových kompetencích a nejkonkrétněji ve vzdělávacím obsahu.

Obecné záměry vzdělávání v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání vyjádřeny pomocí třech rámcových cílů:

1. Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání
2. Osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost
3. Získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí.

Výchova k hodnotám je zřejmě nejcíleněji zakotvena v druhém rámcovém cíli. Tento cíl vede k osvojování základních hodnot, důležitých pro spokojený a smysluplný život člověka.

Konkrétněji jsou v RVP PV uváděny možnosti výchovy k hodnotám v rámci vzdělávacího obsahu rozpracovaného do pěti vzdělávacích oblastí:

- biologická (dítě a jeho tělo).
- psychologická (dítě a jeho psychika).
- interpersonální (dítě a ten druhý).
- sociálně-kulturní (dítě a společnost).
- enviromentální (dítě a svět).

Dílčí cíle a očekávané výstupy v jednotlivých oblastech nabízí možnost nalézt konkrétní zmínky o výchově k hodnotám:

Oblast „Dítě a jeho tělo“: zahrnuje mezi dílčí cíle vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu. Důležitým cílem je též osvojení poznatků a dovedností k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí.

Oblast „Dítě a jeho psychika“: do očekávaných výstupů můžeme zařadit například schopnost dítěte komunikovat s druhými lidmi, naslouchat jim, rozvíjet pozitivní city k sobě i druhým. Důležitou součástí je schopnost vyjádřit souhlas i nesouhlas, dokázat říci „ne“ v situacích, které to vyžadují a dokázat respektovat stanovená pravidla.

Oblast „Dítě a ten druhý“: mezi dílčí cíle patří posilování prosociálního chování a vytváření prosociálních postupů. Tyto cíle jsou pro rozvoj dítěte velmi důležité. V očekávaných výstupech je uváděna spolupráce s ostatními, dodržování pravidel vzájemného soužití, umění respektovat potřeby jiných dětí, dělit se s nimi, soucit s druhými a dokázat nabídnout pomoc.

Oblast „Dítě a společnost“: dílčí vzdělávací cíl je uváděn jako rozvoj schopnosti žít v uznávaném společenství. Mezi očekávanými výstupy jsou uváděny například schopnosti přistupovat k druhým s úctou, respektovat rozdílné vlastnosti a názory, umět zacházet šetrně s vlastními i cizími věcmi. Jednat spravedlivě. Riziky mohou být nevhodný mravní vzor okolí, ironické nebo agresivní chování.

Oblast „Dítě a svět“: mezi dílčí vzdělávací cíle patří rozvíjení úcty k životu ve všech jeho formách. Dítě se má dále učit vnímat, že svět má svůj řád, že je nekonečně pestrý a různorodý - jak svět přírody, tak svět lidí.

Postoje k hodnotám z hlediska klíčových kompetencí:

Dílčí cíle v uvedených oblastech jsou cestou k rozvoji klíčových kompetencí. Jak je uvedeno v RVP PV, reprezentují klíčové kompetence jednu z cílových kategorií. Cesta k nim vede přes očekávané výstupy. Klíčové kompetence jsou formulovány jako soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, důležitých pro osobní rozvoj každého jedince. Jejich pojetí i obsah vychází z hodnot, důležitých pro osobní rozvoj každého jedince (RVP PV). Předškolní vzdělávání v každé mateřské škole by mělo směřovat k naplňování klíčových kompetencí u každého dítěte na takové úrovni, která je pro něj dosažitelná. Z hlediska výchovy k morálním hodnotám

by mělo být cílem učitelky vybavit každé dítě takovými schopnostmi, dovednostmi a postoji, které ho nasměrují k postupnému naplňování klíčových kompetencí v jeho budoucím životě.

V RVP PV je uvedeno pět klíčových kompetencí (kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální, kompetence činnostní).

Kompetence k učení:

- dítě klade otázky a hledá na ně odpovědi, chce porozumět jevům a dějům, které vidí kolem sebe, raduje se z toho, co samo dokázalo
- dítě se učí hodnotit svoje osobní pokroky a oceňovat výkony druhých

Kompetence k řešení problémů

- dítě si všímá problémů v bezprostředním okolí
- řeší problémy, na které stačí, náročnější situace řeší s pomocí dospělého
- chápe, že vyhýbat se řešení problémů nevede k cíli a že svou aktivitou může situaci ovlivnit

Komunikativní kompetence

- dítě chápe, že být komunikativní, vstřícně iniciativní a aktivní je výhodou
- ví, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim naučit

Sociální a personální kompetence

- dítě si umí vytvořit svůj názor a vyjádřit jej
- projevuje citlivost a ohleduplnost k druhým, pomoc slabším, rozpozná nevhodné chování, vnímá nespravedlnost, ubližování a agresivitu
- ve skupině se dokáže podřít i prosadit, umí se domlouvat a spolupracovat, je schopné respektovat druhé, dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla
- je schopno chápat, že lidé jsou různí a umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečnostem

Činnostní kompetence:

- dítě chápe, že se může svobodně rozhodovat o svém chování a za svá rozhodnutí odpovídá

Možnost výchovy k hodnotám

U dětí předškolního věku je důležité zamyslet se nad způsoby a možnostmi výchovy. O tom jak vlastně nejlépe děti k morálním hodnotám můžeme vychovávat, uvažuje každý rodič a pedagog. K hodnotám vychováváme děti i pomocí našeho vlastního chování, našich reakcí, naší komunikace s nimi. Osobnost vychovatele je při výchově velmi důležitá. Velice záleží na přístupu dospělých k dětem, na tom, zda vyžadují především autoritu, poslušnost, či zda jde o partnerský vzájemně respektující přístup.

Tím, jak podporovat u dětí předškolního věku osvojování si základů hodnot, na nichž je založena naše společnost, se bude zabývat praktická část mé bakalářské práce.

(ŠVP, TVP MŠ Domažlice)

4. STANOVENÉ CÍLE

„Od dětí se naučíš víc, než ony od tebe – ony tvou pomocí poznávají svět, jaký už není, ty se od nich učíš, jaký je teď a jaký bude.“

(Friedrich Ruckert)

Pro svou práci jsem si zvolila tyto cíle:

1. Připravit a realizovat tematický celek zaměřený na rozvíjení morálního citění a chování dětí

2. Zjistit, zda se v průběhu realizace jednotlivých her mění chování dětí v hrách i v běžném životě ve třídě MŠ

Praktickou část budu realizovat s dětmi ze třídy Soptíků z naší mateřské školy, ve věkovém rozmezí čtyř až sedmi let. V této třídě pracuji jako učitelka. Realizaci doplním metodou pozorování dětí při hře a řízené činnosti.

4.1 Popis použitých metod

Metoda pozorování:

„Pedagogické pozorování bývá definováno jako „sledování smyslově vnímatelných jevů, zejména chování osob, průběhu dějů“. Rozlišujeme pozorování krátkodobé a dlouhodobé.

(Průcha, Waltrová, Mareš, 2001)

V pedagogickém pozorování jsou kladeny určité požadavky:

- specifikace objektu pozorování (odpovídající na otázku „Co má pozorovat?“)
- zaměřenost pozorování na cíl (odpovídající na otázku „Co je třeba zjistit?“)
- organizovanost pozorování (odpovídající na otázku „Jak toho dosáhnout?“)
- přesný záznam pozorování (odpovídající na otázku „Jak to zachytit?“).

Pozorování závisí na:

- na samotném pozorovateli
- na použité pozorovací technice
- na okolnostech pozorování

Faktory působící při pozorování

- aktuální psychický stav, prostředí.

(Chrástka, 2003)

4.2. Průběh metodologie

Po dobu čtyř týdnů budu s dětmi realizovat tematický celek zaměřený na rozvíjení morálního citění a chování pomocí jednoduchých her a budu sledovat:

1. Jak jsou naplňovány určené výstupy
2. Zda se mění vzájemné chování dětí při volných hrách v běžném životě v MŠ
3. Které hry děti nejvíce zaujaly a budeme je i po realizaci tematického celku zařazovat do programu činností.

Pozorování bude zúčastněné a bude probíhat v celodenním programu třídy. Každý den si budu zapisovat průběh činností. Pro každý den si určím, na jaké konkrétní činnosti své pozorování zaměřím. V pátek vše vyhodnotím spolu s dětmi.

5. PRAKTICKÁ ČÁST

Tématický celek: HRAJEME SI S KAMARÁDY

Cíle:

Rozvíjet u dětí předškolního věku morální citění a chování pomocí jednoduchých her zařazovaných do běžného programu mateřské školy.

Obsah:

Hry zaměřené na rozvíjení vzájemné pomoci, kamarádství a pozitivního přístupu k lidem i ke světu.

Realizace:

Tematický celek je koncipován jako celek, který prostupuje běžnými činnostmi v mateřské škole. Hry doplňují běžný program třídy, jsou realizovány denně a na konci týdne spolu s dětmi vyhodnoceny. Každý týden realizuji dvě hry, které jsou pouze s drobnými obměnami realizovány celý týden. Mým cílem je sledovat, jak se proměňuje chování dětí při opakovaném hraní hry a zda děti získaly v hraní těchto her zálibu a chtějí je hrát opakovaně. Kromě rozvoje morálních hodnot se pomocí her rozvíjejí pohybové dovednosti dětí. Děti jsou vedeny k samostatnosti, ke kritickému myšlení atd. Mou snahou je děti do činností nenutit, ale vytvořit takovou atmosféru, ve které bude prostor pro legraci, a děti si budou hry užívat.

5.1 Neboj se mě dotknout

Cíle:

1. Učit děti, aby se nebály doteků druhých a vnímaly je jako příjemné
2. Vést děti k vzájemné pomoci a ohleduplnosti
3. Naučit se jednoduchou básničku

Výstupy:

Dítě se nebojí obejmout a dotknout kamaráda, nenaráží do kamarádů při honičce, umí básničku.

Realizace:

Děti, venku mrzne a to se člověk musí dobře obléknout a mít na pozoru, aby náhodou nenastydl, nebo dokonce nezmrzl. A kdyby se to stalo, co by se dalo s takovým zmrzlým kamarádem dělat, aby nám zase rozmrzl? Co myslíte? (vytvořím prostor pro návrhy dětí, všechny přijímám slovy: tak, to je dobrý nápad... a pokud nikdo z dětí nenavrhne objetí, navrhnou sama). Víte děti, co zahřeje mne? Nejvíc, když mne někdo obejmě. Pěkně, takhle (předvedu s dítětem), ale nesmí to bolet, jen hřát. Pojdte si to vyzkoušet, dokážeme takhle obejmout kamaráda? Tak senzace! To si můžeme zahrát hru „Na mrazíka“. Ale pozor! Ta hra má pravidla:

1. Koho se mrazík dotkne, ten zmrzne a zůstane stát
2. Zachránit ho může kamarád objetím
3. Nesmí to bolet! To znamená, že nesmí bolet objetí, ale také, že musíme dávat pozor, abychom do sebe nenarazili, nestrčili, aby nikdo neupadl... Kdyby to bolelo, tak bychom hru hrát nemohli.

Mrazík budu já, když se hra bude dařit, vyberu starší dítě. Hru budeme opakovat několikrát s výměnou mrazíků.

Učitelka: „A jestlipak děti víte, kterým ptákům mrazík nic moc nevádí? Poskakují si v parku a hledají, co by kde sezobli. Jsou černí, mají žlutý zobák. Jasně, je to kos... A já vás o něm naučím básničku, k té ale potřebujeme kamaráda.“

Já jsem kos (sáhnu si na břicho), ty jsi kos (dotknu se břicha kamaráda).

Já mám nos (sáhnu si na nos), ty máš nos (dotknu se nosu kamaráda).

Já mám hladkou (pohladím si tváře), ty máš hladkou (pohladím tvář kamarádovi).

Já mám sladkou (dám si polibek do dlaně), ty máš sladkou (fouknu polibek na kamaráda).

My se spolu máme rádi, protože jsme kamarádi (obejmeme se).

Pozorování:

1. den:

a. kolik dětí se zapojilo do hry „Na mrazíka?“

b. zachraňují děti kamarády?

c. nebojí se dítě kamaráda obejmout?

d. kolik dětí se zapojilo do hry „Na kosy?“

e. dotýkají se jemně?

f. užívají si děti při hře legraci?

2. den - totéž pozorování

3. den - totéž pozorování

4. den - totéž pozorování

5. den: učitelka: Chcete si děti opět zahrát „Na mrazíka“, nebo „Na kosy“? Nebo si zahrajeme obě hry? Která se vám více líbila? (zahrajeme hry a sedneme do kruhu) My jsme si celý týden hráli pořád dvě stejné hry. Co myslíte, umíme je už dobře? Kdo si myslí, že tu hru umí, dá si ruku na hlavu. Děkuji. A kdo umí básničku o kosech? Skvělé. A co myslíte, naučili jsme se něco, když jsme hry hráli?

Hodnocení týdne:

Týden na téma „Neboj se, mě dotknout“ probíhal v pořádku.

V pondělí bylo ve třídě přítomno 11 dětí. S dětmi jsem si povídala o mrazivém ránu. Ptala jsem se, co by se mohlo stát, kdyby se lidé v mrazivém počasí neoblékali. Nejčastější odpověď dětí byla, že bychom nastydli, byli nemocní nebo dokonce zmrzlí. Má další otázka byla: „Dokážete zmrzlému kamarádovi pomoci a jak?“ Děti byly zamyšlené. Otázku zodpovědělo pouze 5 dětí. Většina nevěděla nebo souhlasila s kamarády. Nápady dětí byly zahrát kamaráda teplem, dekou, peřinou nebo dokonce i ho rozmrazit fénem, jako to dělá s ledem maminka v mrazáku. Veškeré názory dětí jsem přijala a moc

je všechny pochválila. Následovala hra „Na mrazíka“, které se zúčastnili všichni. Děti utíkaly a řekla bych, že myslely spíše na sebe a kamarády moc nezachraňovaly, jen jedna čtyřletá holčička se snažila každého zachránit. Bohužel i jí mrazík „zmrazil“ a od ostatních dětí se pomoci nedočkala. Při pozorování, zda se děti nebály kamaráda obejmout, nebyl žádný problém, jen jedna holčička, která je jiné národnosti, se doteků stranila. I když jsem ji chtěla obejmout já, nebo naopak měla obejmout mě, tak jí to bylo nepříjemné. Po skončení hry jsem se ptala dětí, jak se jim hra líbila, kdo se nejvíce podílel na zachraňování zmrzlých kamarádů a proč holčičce, která se snažila všechny zachránit, nikdo nepomohl? Podle slov dětí se jim hra líbila, ale nedokázali odpovědět, proč holčičce nepomohly? I já si myslím, že hra se dětem líbila, ale pravidla zatím neměly úplně zažitá. Další hra „Na kosa“ proběhla téměř bez problémů, všechny děti kromě (jedné holčičky) se s nadšením zapojily a zdálo se mi, že si tuto hru užívaly. Byla to ta holčička, která nebyla spokojená i v předchozí hře. Některé děti se při hře soustředily na slova básničky, jiné zas na pohyby.

V úterý jsme si znovu povídali o mrazivém počasí. I tento den jsem se ptala dětí, jak by svého kamaráda zachránili? Odpovědi byly podobné jako předchozí den. Ale zazněly i nové nápady, jako třeba podat kamarádovi teplý čaj, napustit mu vanu teplé vody a několikrát zaznělo i objetí. Proto jsme se s dětmi spolu znovu objaly. Poté se opět hrálo „Na mrazíka“. Zúčastnilo se hry všech 15 dětí ze třídy. Děti se na hru moc těšily. Bohužel jsme ji museli ukončit, protože jeden chlapec porušil pravidla tím, že do dětí strkal. Děti byly zklamané a ptaly se, zda si můžeme zítra zahrát hru znovu. Souhlasila jsem a děti byly spokojené. Upozornily však chlapečka, aby byl zítra při hře opatrný, nikomu neublížoval a nikoho to nebolelo. Holčička, které byly doteky nepříjemné, se do hry zapojila, ale stále s odstupem doteků. Při hře „Na kosa“ se zúčastnili všichni. S ostýchavou holčičkou jsem byla ve dvojici já. Nejprve jsme doteky pouze naznačovaly. S ostatními dětmi hra proběhla v pořádku. Opatrně se navzájem dotýkaly svých kamarádů a všichni si užívaly při hře legraci.

Nejčastějšími střeďními nápady na záchranu kamaráda bylo objetí, dát kamarádovi teplé oblečení, zahřát dlaně nebo být v blízkosti topení. Všechny děti jsem moc pochválila. Ve třídě nás bylo 18. Při hře „Na mrazíka“ jsme si všichni společně připomněli pravidla. Chlapec, který v předchozím dni porušil pravidla, zvládl tuto hru, již bez problémů.

I holčička přijala doteky, ale tyto doteky byly pouze naznačovány. Ostatní děti objetí respektovaly. Více dětí se snažilo zachraňovat své kamarády. Hra tedy proběhla výborně. Když jsem oznámila dětem hru „Na kosa“, tak měly obrovskou radost. S dětmi jsme si zahrály hru „Na kosa“ i tak, že si děti v průběhu hry mohly kamarády vybírat. I to zvládly. Hru si oblíbily a moc si ji užily se spoustou legrace.

Čtvrteční den her probíhal ve spěchu. Děti hru „Na kosa“ musely hrát bohužel u stolečku, ale i tak ji hrály s radostí. „Na mrazíka“ si po té zahrály až venku. Ve čtvrtek při hrách nenastala žádná zvláštní situace. Uzavřená holčička nebyla přítomna v MŠ.

Páteční den probíhal v rámci zhodnocení celého týdne. Děti si chtěly zahrát obě dvě hry. Starší děti upřednostňovaly spíše hru „Na mrazíka“ a naopak malým dětem se více líbila hra „Na kosa“. Na otázku, kdo umí hrát hru již dobře, odpověděla většina ano. Proto ten, kdo si myslel, že hru umí, dal si ruku na hlavu. Všechny děti zareagovaly až na ostýchavou holčičku. Proto jsem se ji zeptala, proč hru ještě neumí, odpovědí holčičky bylo „nevím“. Tak jsem ji znovu pochválila, za velký pokrok, který udělala, když už se tolik nebojí doteků. Holčička mi odpověděla „Ne ne, hru neumím“. Básničku „Na kosa“ uměly všechny děti a pohyby k ní sladily výborně. V rozhovoru, co se děti pomocí her v tomto týdnu naučily, mě některé odpovědi dětí potěšily, jiné překvapily. Zaznělo například, že si nesmíme ubližovat, protože kdyby to bolelo, nemohli bychom si spolu hrát, a když nás někdo obejmě, potěší nás to. Z mého pohledu naplnění výstupu pro tento týden bylo splněno v tom, že děti jsou k sobě ohleduplné a objetí od kamaráda přijmou a dokážou i oplatit. Báseň se naučili všichni. Proto tento týden hodnotím jako úspěšný, situace, které nastaly, jsme společně vyřešili a myslím si, že si děti celý týden užily.

5.2 Já ti pomůžu

Cíle:

1. Učit děti vzájemné spolupráci, pomoci
2. Naučit děti umět si říci o pomoc
3. Naučit se jednoduchou básničku

Výstupy:

Dítě nabízí svou pomoc všem kamarádům v jakékoli situaci, nebojí se požádat o pomoc kamaráda nebo pedagoga, umí básničku.

Realizace:

Děti, někdy se stane, že na sebe pokřikujeme nebo si dokonce i ublížíme, protože se nám nelíbí, co dělá náš kamarád, např. si sedne na naši židličku, vezme nám naši hračku. Co uděláme proto, abychom na sebe nekřičeli, nebrali si hračky, nezlobili se na sebe? Co myslíte? A aby nám bylo ve třídě spolu dobře? Vytvoříme prostor pro návrhy dětí, všechny přijímám se slovy, že je to dobrý nápad. Pokud z dětí nikdo nenavrhne, že kamaráda poprosíme, zkusím situaci předvést sama. Můžu si prosím sednout na tvé místo? Zítra tě sem pustím, jestli budeš chtít. Pojdte si to děti vyzkoušet, zvládneme poprosit svého kamaráda? Tak paráda! Moc vám to jde. To si můžeme zahrát „Na židličkovanou“. Ale i „Židličkovaná“ má svá pravidla a já vám je připomenu.

1. Všichni musí sedět

2. Na každé židli někdo sedí a nesmí to bolet! To znamená, že musíme dávat pozor, abychom do sebe nenarazili, nestrčili, aby nikdo neupadl... Kdyby to bolelo, tak bychom hru hrát nemohli. Budeme odebírat postupně židličky.

3. Děti si mohou sedat na sebe (nechám děti, aby na to přišly samy)

Hru budu hrát s dětmi, budeme ji několikrát opakovat. Abych mohla pozorovat děti při vzájemné spolupráci a pomoci.

Učitelka: „ A jestlipak děti víte, že když si budeme všichni vzájemně pomáhat, krásně si tu všechny hračky v naší třídě uklidíme, tak nám zbude hodně času na krásné hry a vás teď o tom naučím básničku.“

My jsme velcí kamarádi (pohládíme se)

a všichni se máme rádi (obejmeme se)

Celý den si pomáháme (ukážeme na kamarády)

Na své místo hračky dáme (ukážeme na třídu, hračky vracíme na své místo).

Když nám děti něco nejde (pohyby rukou)

Kamaráda hezky poprosíme (prosíme kamaráda – pohyby rukou).

Když všechno uklidíme, tak si zahrajeme ještě jednu hru: „ Místo u srdíčka“. Nejprve si ukážeme, kde máme srdíčko a co to znamená, mít někoho u srdíčka (nechám dětem prostor k vyjádření). K této hře nám dobře poslouží plyšové srdíčko. Sedíme v kruhu, jedna židle je prázdná. Vyzveme dítě, které má prázdnou židli při levé ruce, aby oslovilo kamaráda, kterého by vedle sebe mělo rádo a proč. Dítě zdůvodní, co se mu na konkrétním kamarádovi líbí a proč. Učitelka vybere to dítě, které ostatní nevybírají.

Pozorování:

1. den:

- a. kolik dětí se zapojilo do hry „ Na židličkovanou“?
- b. jak děti naplní pravidla u hry „Na židličkovanou“?
- c. pomáhají děti všem kamarádům najít židličky?
- d. pustí k sobě děti na židličku kamaráda?
- e. kolik dětí se zapojilo do hry místo u srdíčka?
- f. jaké kamarády si děti vybírají a které ne?
- g. zažívají děti při hře legraci?

2. den - totéž pozorování

3. den - totéž pozorování

4. den - totéž pozorování

5. den: učitelka: Chcete si děti opět zahrát „Na židličkovanou“, „ Místo u srdíčka“, „Na marazíka“ nebo „Na kosy“? Jaké dvě hry si zahrajeme? Která se vám více líbila? Celý týden jsme si hráli pořád stejné hry. Co myslíte, umíme je už dobře? Kdo z vás si myslí, že hru už dobře umí, dá si ruku na hlavu. A kdo umí básničku kamarádství? A co myslíte, co jsme se při hrách naučili? Proč jste chtěli hrát hru „Na mrazíka“, „ Místo u srdíčka“, „Na židličkovanou“? Co se vám na hrách líbilo?

Hodnocení týdne:

Týden na téma: „Já ti pomůžu“ probíhal bez zásadních problémů.

V pondělí bylo ve třídě přítomno 11 dětí. S dětmi jsme si povídaly o tom, jak někdy na sebe pokřikujeme, ubližujeme si a proč se nám nelíbí, co náš kamarád dělá. Proto jsem se ptala dětí, co uděláme proto, aby nám tu bylo spolu dobře. Nejčastější odpovědí dětí bylo, že musíme být na sebe hodní, nezlobit kamarády, nekřičet na sebe, nebýt oškliví

na ostatní děti, uklízet si hračky. V odpovědích zaznělo, že si navzájem pomáháme a máme umět požádat, když něco chceme či potřebujeme. Následně si to každý z dětí vyzkoušel. Děti byly moc šikovné. Jen jednou zaznělo: „Dej mi motýlka“, kdy holčička nikoho neoslovila a ani nepožádala. Společně s dětmi jsme si tedy řekly, jak to napravit. Poradila nám s tím i básnička na tento týden „My jsme velcí kamarádi, ...“. Položila jsem dětem otázku: „Víš, kde máme srdíčko?“ Některé děti to věděly, ostatním jsem poradila. Odpovědi byly různé, ale týkaly se hlavně funkce srdce a jak srdce vypadá. Pouze jedna dívenka dokázala vysvětlit, co znamená „mít někoho rád“, „mít někoho u srdíčka“. Vysvětlení znělo, že musíme mít u srdíčka maminku a tatínka, protože nás mají rádi, jako my máme rádi maminku i tatínka. Po vyslechnutí dívenky, ostatní děti pochopily, na co jsem se ptala a začaly vymýšlet i babičky, dědečky, kamarády, sourozence, zvířátka. Pak se hrála nová hra „Místo u srdíčka“. Po vysvětlení pravidel jsem začala hrát hru s dětmi. Nejprve jsem si na židličku blízko mého srdíčka přivolala ostýchavou holčičku. Dále si vybíraly děti. Děti byly ze začátku bezradné a neuměly formulovat důvod, proč si vybraly konkrétního kamaráda. Hra proběhla na poprvé celkem dobře, protože se děti snažily. Dále jsem si s dětmi zahrála hru „Židličkovanou“. Zúčastnili se všichni. Po vysvětlení pravidel a upozornění na dodržování pravidel, že to nesmí bolet, mohla hra začít. Děti se snažily, ale hra musela být po třech kolech ukončena. Někteří chlapci totiž začali strkat do ostatních dětí a vystrkovat je ze židliček. Děti si ani tento den ještě neuvědomily, že je možné sedat si i na sebe. Ostýchavá holčička se částečně zúčastnila a byla spíše jako pozorovatel.

V úterý jsme si znovu povídali o tom, co dělat, aby nám ve třídě bylo spolu hezky. Odpovědi dětí byly velmi podobné jako předchozí den. Zahráli jsme si znovu „Na židličkovanou“, hry se zúčastnilo všech 13 dětí ze třídy. Hra probíhala zpočátku úplně bez problémů. Ostýchavá holčička si ze začátku hry užívala, zapojila se bez potíží, poté ale nastal zlom, kdy holčička měla hru ukončit, protože na ni nezbyla židlička. Začala se vztekat, dupat, křičet. Zeptala jsem se, co je jí stalo. Holčičce vadilo, že vypadla. Vysvětlili jsme si, že neprohrála, ale že dnes si někdo sedl na židličku rychleji. Zatím stále nikoho nenapadlo, že by mohl vzít kamaráda na klín. Při hře „Místo u srdíčka“ měly děti pravidla už více zažitá, i když nějaké nejasnosti v rozhodnutí koho si přizvat k sobě na volnou židličku zazněly. Holčička v této hře neměla žádný problém.

Ve středu nás ve školce bylo opět 13. Hra „ Na židličkovanou,“ měla podobný průběh jako předchozí den a děti si samy dokázaly vyřešit problém, který při hře nastal. Situaci dvou dětí na jedné židličce vyřešily děti po svém a to domluvou. Pak židličku přenechávali chlapci holčičkám, starší mladším, zaznělo i „to nevádí“, protože budeme hrát ještě znovu. Ostýchavá holčička, která vypadla ze hry až téměř na konci se urazila, a vykřikla na děti, že ji vadí, že vypadla. Ale prohra už probíhala bez vztekání a dupání. Hra „Místo u srdíčka“, proběhla výborně, děti se už bez problémů orientovaly v pravidlech. Ke hře nám sloužilo plyšové srdce a na koberci si z kostiček postavily velké srdce a zvaly si tam své kamarády. Na další den si děti ke hře vystříhaly pro sebe papírové srdce.

Ve čtvrteční „Židličkované“, se hry zúčastnilo opět 13 dětí, nastal velký zvrat a to, že si ve hře najednou děti sedly na sebe. Zeptala jsem se dětí, proč si na sebe sedly a jestli je tohle ve hře přípustné, či ne. Děti odpovídaly různě, například, že nemůžou být na sobě, protože by to bolelo, nesedí na židli, ale na kamarádovi. Jiné radily, že i na sobě můžou sedět, když to nikoho nebolí. Nové pravidlo jsme s dětmi kladně přijaly. Děti hru spokojeně hrály dál. I ostýchavá holčička byla moc šikovná. Dostala se až do konce hry, kdy byla ve hře jen jedna židlička a dvě holčičky. Mám dojem, že starší holčička nechala vyhrát ostýchavou holčičku, obě měly z vítězství obrovskou radost. Děti jim zatleskaly. Pak se hra hrála znovu a holčička už nevyhrála. Hru vzala sportovně a řekla, že ji to nevádí. Holčička udělala velký pokrok. Děti si pře hře užívaly legraci a všem se líbila. Hra „Místo u srdíčka“ probíhala podle pravidel. Děti si na velký papír obtiskly dlaně do tvaru srdíčka, abych věděly, že se všichni máme rádi. I tato hra se dětem docela líbila. V pátek jsme si s dětmi zhodnotily celý týden. Zeptala jsem se dětí, která ze dvou her, v týdnu, se jim líbila víc a proč. Děti zaujala především „Židličkovaná“, protože hra byla akční, napínavá s veselými písničkami. Ve hře „Místo u srdíčka“ se dětem líbilo, že si můžou sednout vedle svého kamaráda, který je vyzve k sobě. Naopak si můžou kamarády i vybírat. S dětmi jsme seřadily podle oblíbenosti všechny čtyři hry a zahrály si je v pořadí - „Na mrazíka“, „Židličkovaná“, „Na kosa“, „ Místo u srdíčka“. Na mou otázku, co jsme se naučili v tomto týdnu pomocí her, děti odpověděly, že si pomáháme a už umíme požádat kamaráda o pomoc. Naplnění výstupů hodnotím kladně. Protože děti při hrách uměly nabídnout pomoc. Ve hře „Židličkovaná“ kamaráda pustily na svou židličku nebo si sedaly na něj. V druhé hře uměly vybrat kamaráda, který je jim

sympatický. Taky básničku se děti za týden naučily výborně. Tento týden tedy hodnotím jako úspěšný a z chování nesmělého děvčete při hře „Židličkovaná“ usuzuji, že je jasně patrné, že pro děti ve vyřazovací formě není vhodná. Hru jsem tedy zařadila znovu v nevyřazovací formě. Děti si hru náramně užily, zažily při ní spoustu legrace a shodly se, že forma této hry je zábavnější a nikdo nemusí ze hry odcházet.

5.3 Ovládnou své tělo

Cíle:

1. Uvědomovat si své tělo a jeho možnosti projevu
2. Zdokonalování pohybových schopností (koordinace, rozsah pohybu), projevování a poznání emocí (smutek, radost....)
3. Naučit se jednoduchou básničku

Výstupy:

Dítě si prohlubuje své vlastní pohybové dovednosti, ale tak, aby ho to nebolelo, učí se projevit emoce, umí básničku.

Realizace:

S dětmi si přečteme a rozebereme pohádku „Princové jsou na draka“ (najít hlavní hrdiny, charakterizovat je, reakce dětí na pohádku) – děti, kdopak z vás by chtěl mít své království? Jaké by mělo být vaše království? Jak by se jmenovalo? (necháme dětem prostor k vyjádření a všechny odpovědi přijímám kladně). Pokud nezazní odpovědi, že může být království veselé a smutné, povíme si o tom společně - děti, já bych chtěla žít v království veselém. V pohádkách jsou ale i království smutná, hodná a zlá. Tak, jak by jste pojmenovaly to vaše království a co se vám v tom království nejvíce líbí? Zkusíme si teď postavit království, kde by se líbilo všem dětem z naší třídy. Měli bychom si navzájem pomáhat. Paráda! To si můžeme zahrát děti „Na krále“. Ke hře vás naučím říkadlo o králi. Ale pozor. Hra má přece pravidla tak si je povíme. Aby to pak někoho z nás nebolelo. Hra „Král je doma a král není doma“. Byl jeden král a ten byl tuze nervózní a neměl rád, dokonce nesnášel, když se okolo něj něco hýbalo a dělalo rámus. Když byl doma,

museli všichni jeho poddaní udělat „štronzo“ – stát jako sochy a být úplně potichu. Když pak byl král pryč, tak poddaní řádili jako utržení ze řetězu. Ale pozor – nikoho to nebolelo. Nejprve si učitelka nasadí královskou korunu a řekne „král je doma“. Pokud korunu sundá „král doma není“. Učitelka sleduje, jak děti reagují na krále. Poté krále budou hrát děti.

1. Máme jen jednoho krále, pak se vystřídáme.
2. Svou sochu si vytvaruje sám sochař.
3. Nesmí to bolet! To znamená, že musíme dávat pozor, abychom nikomu neublížili.

Kdyby to bolelo, tak bychom hru hrát nemohli.

Král měl zálibu v sochách a měl svého pana sochaře, který mu musel tvořit stále nové sochy a sousoší. A víte děti, co je socha, sousoší, a když sochy vystavíme v galerii tak co ta galerie vlastně je?

Pak se společně naučíme říkadlo:

Míchám hlínu, míchám hlínu,

Vymíchám nějakou veselou sochu.

Děti se ptám, jakou sochu vyrobí (veselou, smutnou, kamarádkou, spící, zamyšlenou), další den budeme znovu sochy vyrábět a vytvářet sousoší například kamarádké, bojující, mazlíčí se, procházející a mnoho dalších, které děti samy vymyslí.

Abychom soše udělali vše, co má mít, a na nic nezapomněli. Naučíme se děti společně básničku, kde si pomůžeme ukazováním.

Paci, paci pacičky, máme nožky, ručičky.

Nohy, aby běhaly, ruce, aby dělaly.

Paci, paci, pacičky, máme očka maličký.

Oči, aby koukaly, a uši poslouchaly.

Paci, paci, pacičky, máme nosík maličký.

Pusinku na papání. A nosík na cinkání:

Cililink, cililink.

Ke konci týdne si vytvoříme ze soch, na které jsme si hráli, slíbenou galerii, děti se domluví na nejkrásnějších sochách a sousoší. A pedagog si je půjde jako král prohlédnout a pochválí všechny sochaře za krásnou práci i spolupráci s ostatními sochaři.

Pozorování:

1. den:

- a. kolik dětí se zapojilo do hry na krále?
- b. respektují a poslouchají děti krále?
- c. kolik dětí se zapojilo do hry na sochy?
- d. nebojí se kamaráda dotknout a hlavně opatrně?
- e. jaké nejraději děti dělaly sochy?
- f. užívají si děti při hře legraci?
- g. mají děti trpělivost, když někomu sochaření trvá déle?

2. den - totéž pozorování

3. den - totéž pozorování

4. den - totéž pozorování

5. den: učitelka: Chcete si děti opět zahrát „Na mrazíka“, „Na kosy“, „Na židličkovanou“, „Na místo u srdíčka“, „Na krále“, „Na sochy“? Které hry si chcete zahrát? Která se vám více líbila? My jsme si celý týden hráli pořád stejné hry. Co myslíte, umíme je už dobře? Kdo si myslí, že tu hru umí, dá si ruku na hlavu. Děkuji. A kdo umí básničku o soše? Skvělé. A co myslíte, naučili jsme se něco nového, když jsme hry hráli?

Hodnocení týdne:

I týden na téma „Já ti pomůžu“ probíhal bez zásadních problémů.

V pondělí bylo ve třídě přítomno 11 dětí. S dětmi jsme si povídali o pohádce „Princové jsou na draka“ zhodnotili jsme společně děj, jaký tam byl král, postavy z pohádky, jestli byly veselé nebo naopak smutné a zlé. Společně jsme si zazpívali písničky z pohádky. Dále jsme si povídali, jaké známe království, ve kterém bychom chtěli vládnout. Nápady dětí byly bohaté. Například království celé ze zlata, ledové, medové, veselé, sluneční, duhové, čarovné i kouzelnické, černé a smutné, uplakané, království moře, království hraček a zpívající království. S dětmi jsme si ve třídě společně postavily království, kde jsme si na všechny jmenované společně zahrály. Děti si navzájem pomáhaly a postavily království, kde se všem dětem líbilo, protože každý si našel ten svůj kousek, co tam chtěl mít. Poté jsme si zahráli hru „Na krále“. Po vysvětlení pravidel jsme začali hrát. Hry se zúčastnili všichni. Děti se pohybovaly po třídě, pokřikovaly, dělaly rámus, ale zapoměly pozorovat, co dělá král. Ostýchavá holčička se hry zúčastnila, ale s dětmi

hrála jen chvílemi, spíše činnost pozorovala. Myslím si, že pravidla ještě děti neměly zažitá. Jako další hru jsem zvolila hru „Na sochy“. Po vysvětlení pravidel jsme se naučili básničku „Paci, paci, pacičky...“, kterou jsme opakovali před každou hrou. Tuto hru ostýchavá holčička pozorovala zpozvdálí. Ostatní děti se na výrobu své sochy soustředily, ale ty co měly být sochou, si chtěly určit, čím budou a nechtěly respektovat práci „sochařů“. Tím mezi dětmi vznikl menší konflikt. Tuto situaci si děti vyřešily v klidu samy. V úterý jsme si znovu zahráli „Na krále“. Hry se i tentokrát zúčastnilo 14 dětí. Děti už častěji a rychleji reagovaly na krále, i když některé stále zapomínaly. Ostýchavá holčička dnes byla sice aktivnější než předchozí den, ale vadil jí rámus, který děti dělaly, když král nebyl doma. Situaci vyřešila tím, že si stoupla do třídy a začala plakat. Nabídla jsem jí, že bude královna a když se jí to nebude líbit, co děti dělají, dá si na hlavu korunu. Holčička nesouhlasila a královnou být nechtěla. Hru jsme tento den ukončili, protože nebyli všichni při hře šťastní. Hry „Na sochy“ se holčička nechtěla zúčastnit. Středeční den her probíhal už lépe a hry „Na krále“ se zúčastnilo 15 dětí. S dětmi jsme si společně vyrobily korunu, kterou si vyzdobily. Ostýchavá holčička hru hrála s dětmi, ale hluk jí vadil neustále, a proto se po třídě pohybovala s rukama na uších. Pravidla hry dodržovala jako ostatní děti. Děti se už více soustředily na hru a krále respektovaly už téměř všechny. Při hře „Na sochy“ děti vytvářely sochy spíše veselé a smutné. Čtvrteční den se her zúčastnilo 16 dětí. Při hře na krále si děti užívaly spoustu legrace. „Král“ s dětmi běhal po třídě a užíval radosti. Ale i tak děti zvládly krále pozorovat a pravidla hry dodržovaly výborně. Ostýchavá holčička se stala také královnou. Nejprve korunu vůbec nechtěla sundat a líbilo se jí, že je ve třídě klid. Po chvíli korunu sundala, ale jen na malou chvíli. Děti holčičku jako královnou respektovaly. Při čtvrteční hře „Na sochy“ děti už vymýšlely nové sochy. Nebyly už jen veselé a smutné, ale i čarovné, zvířecí, děti přikládaly k sochám i různé rekvizity. Děti se kamarádů dotýkaly opatrně. Páteční den probíhal v rámci zhodnocení celého týdne. Hry „Na krále“ se zúčastnilo všech 16 dětí. Dětem se hra velice líbila, uměly své kamarády jako krále respektovat, všichni dodržovali pravidla a užili si při hře legraci. Podle mého názoru i ostýchavá holčička si hru z celého týdne v pátek užila nejvíce. Hluk dětí už jí tolik nevadil a s dětmi si také zajásala. Ve hře „Na sochy“ jsme s dětmi vytvořili galerii soch i sousoší. Já jako královna jsem velmi pochválila sochaře (každý z dětí byl sochař i socha), protože se mi sochy líbily a pochválila jsem děti za výbornou a vzájemnou spolupráci. Chtěla jsem

znát názor dětí, kdo si myslí, že hry i básničku umí, tak ať dá ruku na hlavu. Všichni měli ruce na hlavě. Pak jsem se ptala dětí, co se při hrách ještě naučily. Zaznělo i poslouchání, díváme se kolem sebe, umíme říci, když se nám něco nelíbí, můžeme být smutní, veselí, uplakaní, nebo když si hrajeme s kamarádem, nesmí ho to bolet. Proto jsem se zeptala dětí, jaká z těchto dvou her se jim líbila a proč. Menším dětem i některým velkým se líbila hra na krále - protože je ostatní poslouchají, když byly králem. Některým předškolákům se spíše líbila hra na sochy, protože mohli projevit své emoce do vytváření soch. Předškolní děti si při tvoření soch dávaly více záležet, byly trpělivější, měly spoustu nových nápadů při vymýšlení dalších soch. Položila jsem dětem otázku, jakou hru si chtějí zahrát z nabídky her, které jsme poslední tři týdny hrály. Nejčastější odpovědí byla hra židličkovaná, poté hra na kosa, dále na mrazíka, na krále, na sochy a místo u srdíčka. Z mého pohledu naplnění výstupů pro tento týden bylo splněno, neboť děti dokázaly projevit své emoce a poznat na kamarádovi, jak se cítí. Dávaly pozor na své kamarády při vytváření soch, aby to nikoho nebolelo, a dokázaly se všechny vzájemně při hrách respektovat. Myslím si, že si děti celý týden užily.

5.4 Když je nás víc, je na světě líp

Cíl:

1. Učit děti vzájemně přijímat doteky druhých dětí, nebát se pohladit kamarády
2. Porozumět pojmu kamarád
3. vést děti k vzájemné spolupráci
4. Učit děti říci druhému něco pozitivního
5. Naučit se jednoduchou básničku

Výstupy:

1. Dítě se nebojí pohladit kamaráda a přijme pohlázení
2. Dítě vysvětlí, co to znamená být kamarád
3. Dítě dokáže říct kamarádovi něco hezkého
4. Dítě umí básničku

Realizace:

Naučíme se děti nový rituál:

Kamarád, kamarád, to je ten, koho mám rád.

Pomůžu mu, poradím, po zádech ho pohladím.

Kamarád, kamarád, to je ten, kdo mě má rád.

Pomůže mi, poradí, po zádech mě pohladí.

My jsme všichni kamarádi a máme se spolu rádi.

Rituál budeme celý týden opakovat a položím dětem v kruhu otázku: „Jak se pozná, že je někdo můj kamarád? Jak se ke mně chová?“ Všechny nápady dětí společně vyzkoušíme. A naopak si povíme, co by kamarád dělat neměl. Pak se znovu posadíme a budu říkat dětem, co kamarád může a co nemůže dělat. Když řeknu něco, co mohou, děti zatleskají. Když řeknu něco, co nemohou, stoupnou si a začnou dupat nohama a řeknou: To nedělej! Pak si s dětmi zahraju hru „Na lepidlo“. Děti se pohybují po třídě za rytmu hudby. Když hudba přestane hrát, zavolám „Lepidlo nás slepilo“ děti se slepí k sobě částí těla, kterou určím.

Děti, když si spolu hrajeme ve třídě a jsme už tedy kamarádi. Umíme už každý určitě nabídnout i požádat o pomoc. Vzájemně se respektujeme a neubližujeme si. Proto si zahrajeme hry, kde se naše přátelství ještě znásobí. Ale nejdříve se naučíme o tom ještě básničku.

Jedna, dva, tři, čtyři, pět,

kamarádů celý svět.

Holky, kluci, dospěláci,

všichni máme těžkou práci.

Nic si z toho neděláme,

protože si pomáháme!

Teď si můžeme zahrát hru „Na Palečka“. Paleček nemůže utáhnout svou šišku domů, proto si bude na pomoc volat své kamarády. Děti budou hru hrát ve skupinkách. Ke hře jim pomůže i říkanka o Palečkovi. Hru budu hrát s dětmi, a budu je kladně hodnotit po celou hru a pozorovat, jak požádají své kamarády o pomoc a jak si dokážou pomoci samy. Děti, moc vás chválím, že jste si krásně pomáhaly. Uděláme si pavučinku přátelství a řekneme si, co pro nás kamarád znamená a proč ho máme rádi. Ale pozor, hra má pravidla:

1. Klubíčko budeme hezky posílat, abychom nikomu neublížili.

2. Neměli bychom na žádné kamarády zapomenout.

Pak si s dětmi zahrajou hru „Kde jsem já“ budu pozorovat, zdali o sobě ve třídě navzájem vědí. Děti se budou pohybovat po celé třídě. Na bouchnutí do bubínku se děti zastaví a zavřou oči. Jednoho kamaráda poklepu na rameni a ten se schová. Děti by po otevření očí měly poznat, který z kamarádů se schoval, kdo mezi námi chybí. První den můžeme hru naznačit s plyšákem, kterého budeme schovávat. Ale pozor, nesmíme zapomenout na pravidlo, aby to nikoho nebolelo. Kdybychom totiž do někoho vrazili, museli bychom hru ukončit.

Pozorování:

1. den

a. jak děti zvládají rituál

b. kolik dětí se zapojilo do her

c. pomáhají si kamarádi při hře na „Palečka“

d. jaké kamarády děti vybíraly při pavučině přátelství

e. dávají pozor na sebe i na své kamarády při hře „Kde jsem já“

f. jak se děti chovají při hře na lepidlo

g. užívají si děti při hře legraci

2. den – totéž pozorování

3. den – totéž pozorování

4. den – totéž pozorování

5.den Učitelka: Chcete si děti opět zahrát hry, co jsme hráli celý týden? Nebo se vám více líbily předchozí hry? Jaké tři hry, byste si nejraději zahráli? A proč se vám hra líbila nebo naopak nelíbila? Kdo si myslí, že hru umí dobře? A kdo básničku umí dobře? A co myslíte děti, že jsme se tou hrou naučily? Děkuji.

Hodnocení týdne:

Týden na téma „Když je nás víc, je na světě líp“ probíhal podle plánu. S dětmi jsme si povídali o tom, jak se k sobě hezky chováme, že si neublížujeme a navzájem si pomáháme, protože jsme kamarádi.

V pondělí bylo ve třídě 14 dětí. Spolu s dětmi jsme se naučili rituál „Kamarád, kamarád,...“. Všem se moc líbil, ale některé děti ho ještě moc neuměly, proto jsem se jich znovu zeptala, podle čeho poznají svého kamaráda. Častou odpovědí bylo, že s kamarádem si mohou hezky hrát, neubližují mu, půjčují mu své nejoblíbenější hračky, rozveselí ho, pomohou mu, když má nějaký problém. Má druhá otázka tedy byla, jak se k nám kamarád chová. Odpověď dětí byla „hezky“. Abychom si vysvětlili, co to znamená, položila jsem dětem otázku, co by kamarád měl a naopak neměl dělat. Když zazněla „hezká“ odpověď, co se nám od kamaráda líbí, děti zatleskaly. Při odpovědi, co se nám nelíbí, děti zadupaly a řekly, že se to nedělá. Dále jsme si s dětmi udělaly „Pavučinu přátelství“, mezi sebou jsme si posílaly klubíčko a říkaly jsme si něco pro potěšení. Do hry se bez problému zapojila i ostýchavá holčička a klubko do ruky dostala několikrát především od holčiček. Pak následoval příběh „O Palečkovi“. Děti byly při hře opatrné. Spíše poslouchaly příběh, než aby hru hrály. Hru „Kde jsem já“ si děti užívaly, jen ostýchavá holčička se před ostatními nechtěla schovat, ale po třídě běhala s ostatními. Celé dopoledne jsme ukončili hrou „Na lepidlo“. Děti se při hře nasmály a nic zvláštního se při hře nenastalo.

V úterý bylo ve školce také 14 dětí. S dětmi jsme si zopakovaly rituál „Kamarád, kamarád“, většina dětí ho už uměla, jen málo z nich si bylo ještě nejistých. Při „Pavučince přátelství“ nenastal žádný problém, hra probíhala v klidné atmosféře. Na hru „Paleček“ se děti moc těšily, neuměly se však dohodnout, kdo bude jaký pomocník. Vše se ale nakonec vyřešilo domluvou. Děti si pak hezky pomáhaly a hra se jim líbila. Naučily se ještě básničku „Jedna, dva, tři, čtyři, pět, kamarádů celý svět“. Dětem se básnička také líbila a řekly jsme si, že se ji učíme proto, abychom se už nemusely hádat a pomáhaly jsme si. Pak následovala hra „Kde jsem já“. Tato hra probíhala bez problémů. Uzavřená holčička se ale ani tento den nechtěla schovávat. Při hře „Na lepidlo“ se do hry holčička zapojila stejně jako ostatní děti.

Ve středu nás bylo ve třídě 16. Jako každý den jsme si zopakovaly rituál a děti už ho zvládly dobře. Pavučinku přátelství ten den hrát nikdo nechtěl, místo této hry, si přály hrát „Na Palečka.“ Předškoláci a některé malé děti říkali, že už příběh budou říkat se mnou. Hru jsme několikrát opakovali. Ostýchavá holčička se bez problému zapojila. Pak byla na řadě hra „Kde jsem já“. Tu jsme také několikrát opakovaly, protože se dětem líbila a všechny opravdu dodržovaly pravidla a užily si při hře legraci. Když jsem dětem

navrhla hru „Na lepidlo“ byly nadšené. Už samy vymýšlely, čím se budou dotýkat. Ostýchavá holčička mne překvapila, že hru dnes hrála s námi, ale nedotýkala se dětí, měla však u sebe plyšovou kočičku, proto jsem ji nabídla, ať hru hraje spolu kočičkou i s ostatními dětmi, jako včera, ale to nechtěla.

Ve čtvrtek bylo přítomno ve třídě také 16 dětí. Po rituálu si děti chtěly zahrát „Pavučinu“, hra byla vybraná na přání chlapečka, který slavil svátek a místo podání ruky mu děti posílaly klubíčko s přáním. Chlapeček i ostatní děti byli nadšení a já jsem jejich nápad přivítala. Pavučinka s přáním nám určitě zůstane do konce roku pro další oslavence. Nezapomněli jsme ani na básničku „Jedna, dva, tři, čtyři, pět, kamarádů celý svět“. Děti básničku zvládaly bez problému. Ani při hře „Kde jsem já“ děti na nikoho nezapomněly. I ostýchavá holčička se dnes chtěla schovat a děti uhádly, že právě ona se nám ve třídě schovala. Všem se hra líbila. Při hře „Na lepidlo“ se děti nasmály, protože vymýšlely různé nápady, čím se slepit k sobě i ostýchavá holčička se hry zúčastnila bez kočičky. Doteky byly velmi opatrné, spíše jen od holčičky naznačované. Na odpočinku jsme si zahráli „Na Palečka“. Všechny děti již uměly příběh vyprávět. Holčička se do hry zapojila zase jako pomocník. Děti si po dobu her pomáhaly a byly k sobě ohleduplné. V pátek jsme spolu s dětmi zhodnotily uplynulý týden. Ptala jsem se dětí, zdali si myslí, že hry, které jsme hrály celý týden, umí dobře. A kdo umí, dá si ruku na hlavu. Všechny děti si daly ruku na hlavu. Na otázku, jestli umí básničku i rituál, děti zareagovaly stejně a všechny měly ruce na hlavě. Chtěla jsem vědět, co jsme se díky hrám naučili. Odpovědi dětí byly různé, např., že zavoláme kamaráda na pomoc, ale nesmíme ho zapomenout poprosit, můžeme se dotýkat s kamarády různými částmi těla, ale opatrně, aby to nebolelo. Umíme říci něco hezkého, co kamaráda potěší. Dáváme pozor na kamarády, aby se neztratily. Děti jsem za odpovědi pochválila. Zeptala jsem se dětí, jaké dvě hry by si chtěly nejradyji zahrát z her, které jsme hrály celý týden. Jednoznačná odpověď dětí byla „Na lepidlo“. Potom se ještě rozhodovaly mezi „Kde jsem já“ a „Na Palečka“. Proto jsme si tedy zahrály obě hry. Dětem se líbila při hrách legrace. Ještě jsem chtěla vědět, jaké tři hry by děti vybraly ze všech her, které jsme v poslední době hrály. Na prvním místě byla „Židličkovaná, další „ Na mrazíka“, „Na lepidlo“, „Na kosa,““ Na krále“. Podle mého názoru byly očekávané výstupy naplněny. Děti umí říci hezké věci kamarádům, které spojí s příjemným pohlazením při rituálech,

ale i v průběhu celého dopoledne při volných hrách dětí. Děti se naučily básničky, které zvládly výborně. I tento týden si děti moc užily a zažily spoustu legrace.

Diskuze:

Všechny očekávané výstupy, které jsem si stanovila pro metodu pozorování, byly naplněny. A to konkrétně tak, že děti při hrách byly k sobě více ohleduplné. Domnívám se, že důvodem mohl být i fakt, že při hře nemělo docházet k ubližování kamarádům. V takovém případě by musela být hra ukončena. Dále si děti zdokonalovaly své pohybové činnosti, a to při hrách, které je podle mne bavily. Naučily se více projevovat své emoce a poznat na svých kamarádech, jak se daný den cítí. Také se dokázaly společně radovat a tuto radost projevit. Naučily se vzájemně si říkat hezké věci, které potěší. Zároveň se ale naučily vyslechnout kamaráda, když je smutný a snažily se ho rozveselit. Nezapomněly jsme se naučit i krásné básničky k tématům a užily jsme si spoustu legrace. Během her si děti začaly více všímat holčičky Dianky, která působila uzavřeně a kterou podle mě předtím přehlížely. Uměly holčičce nabídnout svou pomoc, snažily se jí více vtáhnout do hry. Začaly se jí více všímat, více si s ní hrát. Některé holčičky jí i během dne objaly. I Dianka se více zapojila do třídního kolektivu. Už se nebojí požádat o pomoc své kamarády i pedagoga. V tomto vidím u Dianky veliký pokrok. Dianka byla zpočátku velmi nesmělá, řekla bych, že pomocí her se přestala bát určitých věcí. Podle mne se bála doteků a objetí, pohlazení. Po třech týdnech jí takto blízký kontakt s ostatními dětmi přestal být nepříjemný. Bylo vidět, že na takový kontakt není Dianka zvyklá. Dnes jí doteky a pohlazení od ostatních dětí ve třídě není nepříjemné a dokáže jim ho bez problémů oplatit. S dětmi se více raduje, lépe se mezi ně zapojila. Dále se svým chováním vymykala pouze jedna holčička, která chtěla být vždy a všude první a nechtěla se ve hrách s ostatními střídat. Po třech týdnech i ona pochopila, že na každého při hrách přijde řada a že je dobré se s ostatními vystřídat a počkat si na svou chvíli. Ostatní děti se při hrách snažily. Pozoruji, že jejich vzájemné chování se změnilo, jak při volných hrách, tak v běžném životě v mateřské škole. Jsou jeden k druhému ohleduplnější, tolerantnější a navzájem se více respektují. Umějí lépe pracovat se svými emocemi, působí radostněji. Při volných hrách se děti tolik nedohadují, vždy se pokusí najít společné řešení. Je u nich vidět snaha se domluvit. Nepomáhají si jen při uklízení hraček, ale vzájemně si pomáhají i např. při oblékání v šatně. Dokáží hezky požádat o pomoc kamaráda nebo sami nabídnout, že tomu druhému pomohou.

Děti zaujaly všechny hry, jen některé méně a jiné více. Nejvíce si ale děti oblíbily hru „Židličkovaná“ a hru „Na kosa“. Tyto dvě hry byly nejfrekventovanější, děti je chtěly hrát nejčastěji. I další hry děti zaujaly, stejně jako rituály nebo básničky s pohybem. Proto bych je také chtěla zařazovat do aktivit s dětmi nadále. Podle mého názoru měly hry pozitivní dopad na kolektiv ve třídě, kolektiv je více stmelený, děti si navzájem více pomáhají, respektují jeden druhého.

Závěr:

Tato práce je věnována analýze morálních hodnot u dětí předškolního věku, možnostmi výchovy k morálním hodnotám v prostředí mateřské školy, k hodnotám, které jsou obsaženy v RVP PV. Zmiňuji se také o teorii morálního vývoje u dětí podle Piageta a Kohlberga. Pro rozvoj morálních hodnot je důležitý respekt, úcta k dětem a forma výchovy. Jejím cílem by tedy mělo být morální hodnoty upevňovat, aby docházelo k jejich zvnitřnění. Pro rozvoj morálních hodnot u dětí je důležité plnit jejich základní lidské potřeby, kterými jsou fyziologické potřeby, potřeba bezpečí, lásky a sounáležitosti, potřeba uznání a sebeúcty, potřeba seberealizace. Tyto potřeby by se měly naplňovat pomocí rámcových cílů vyjádřených v RVP PV. Rámcové cíle jsou zaměřené na rozvoj dítěte, jeho učení a poznávání, osvojení základů hodnot, získávání osobní samostatnosti a schopnosti projevat se jako samostatná osobnost působící na své okolí. Tyto kompetence se snažíme u dětí předškolního věku rozvíjet pomocí her. Pravidla her, které jsem si pro své pozorování zvolila, děti pochopily velice rychle a některé z nich si oblíbily. Hry, které jsem zvolila, jsem zaměřila na rozvoj morálního citění a chování dětí v třídním kolektivu. S pochopením pravidel neměly děti žádný problém, pochopily je velice rychle a některé z nich si oblíbily. Během čtyř týdnů, kdy jsem hry s dětmi realizovala, jsem zaznamenala určitý pokrok v chování dětí i v jejich projevech. Děti se k sobě chovaly ohleduplněji, začaly více respektovat jeden druhého. Zjistila jsem, že si více navzájem pomáhají, mezi sebou spolupracují. V určitých situacích si děti samostatně poradí, dokážou i bez mé pomoci vyřešit některé konflikty. Přínos své práce shledávám v tom, že jsou děti více samostatné a že se k sobě navzájem chovají lépe. Umějí si navzájem pomoci a nebojí se o pomoc požádat. Myslím si, že došlo k většímu stmelení kolektivu. Pro svou další práci v MŠ bych ráda využila některé hry a ráda bych pokračovala v upevňování morálních hodnot, které se mi u dětí podařilo rozvinout.

POUŽITÁ LITERATURA:

HERMAN, M., Najděte si svého marčana, Olomouc: Hanex, 2008,

ISBN 978-80-7409-023-3

KOPŘIVA, P. et al., Respektovat a být respektován. Olomouc: Spirála, 2008,

ISBN 978-80-904030-0-0

MATĚJÍČEK, Z., Po dobrém nebo po zlém? Praha: Portál, 2007,

ISBN 978-80-7367-270-6

SVOBODOVÁ, E. et al., Vzdělávání v mateřské škole, Praha: Portál, 2010,

ISBN 978-80-7367-774-9

SVOBODOVÁ, E., VÁCHOVÁ, A., VÍTEČKOVÁ, M., Za zvířátky do školky, Praha: Portál,

2012, ISBN 978-80-262-0185-4

VÁGNEROVÁ, M., Vývojová psychologie, Praha: Portál, 2010,

ISBN 80-7178-308-0

VÁGNEROVÁ, M., Vývojová psychologie, Praha: Portál, 2000,

ISBN 80-7178-308-0

VYMĚTAL, J., Úzkost a strach u dětí, Praha: Portál, 2004,

ISBN 80-71-18-830-9

HELUS, Z., Dítě v osobnostním pojetí, Praha: Portál, 2009,

ISBN 978-80-7367-628-5

PRUCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., Pedagogický slovník, Praha: Portál, 2003,

ISBN 80-7178-772-8

VACEK, P., Průhledy do psychologie morálky, Hradec Králové: Gaudeamus, 2005,

ISBN 80-7041-223-2

HEIDEBRING, Horst, Psychologie morálního vývoje, Praha: Portál, 2009,

ISBN 978-80-7367-628-5

PIAGET, J., INHELDEROVÁ, B., Psychologie dítěte, Praha: Portál, 2014

ISBN 978-80-262-0691-0

RVP PV Výzkumný ústav pedagogický v Praze 2004

ISBN 80-87000-00-5

NAKONEČNÝ, M., Lexikon psychologie, Vodnář, 2013, ISBN 9788074390562

Internetové zdroje:

„Šťastné dětství“ dostupné na:

<http://psychologie.cz/hleda-se-stastne-detstvi/>

Teorie morálního vývoje podle Kohlberga dostupné na:

<http://www.studium-psychologie.cz/vyvojova-psychologie/8-piaget-moralka.html>

Seznam příloh:

Seznam obrázků:

1. týden - „Neboj se mě dotknout“, hra: „Na mrazíka“, „Na kosa“
2. týden - „Já ti pomůžu“, hra: „Místo u srdíčka“, „Židličkovaná“
3. týden - „Ovládnou své tělo“, hra: „Na krále“, „Na sochy“
4. týden - „Když je nás víc, je na světě líp“, hra: „Pavučina přátelství“, „Na Palečka“, „Na lepidlo“

1. Týden – „Neboj se mě dotknout“

hra „Na mrazíka“

(zdroj: Jurčová Alena, únor 2015)

hra „Na mrazíka“

(zdroj: Jurčová Alena, únor 2015)

hra „Na kosa“

(zdroj: Jurčová Alena, únor 2015)

hra „Na kosa“

(zdroj: Jurčová Alena, únor 2015)

2. Týden - „Já ti pomůžu“

hra „Místo u srdíčka“

(zdroj: Jurčová Alena, únor 2015)

hra „Židličková“

(zdroj: Jurčová Alena, únor 2015)

hra „Židličková“

(zdroj: Jurčová Alena, únor 2015)

hra „Židličková“

(zdroj: Jurčová Alena, únor 2015)

3. Týden - „Ovládnou své tělo“

hra „Na krále“

(zdroj: Jurčová Alena, únor 2015)

hra „Na sochy“

(zdroj: Jurčová Alena, únor 2015)

hra „Na sochy“

(zdroj: Jurčová Alena, únor 2015)

hra „Na sochy“

(zdroj: Jurčová Alena, únor 2015)

4. Týden - „Když je nás víc, je na světě líp“

hra „Pavučina přátelství“

(zdroj: Jurčová Alena, únor 2015)

hra „Na Palečka“

(zdroj: Jurčová Alena, únor 2015)

hra „Na lepidlo“

(zdroj: Jurčová Alena, únor 2015)